

LÄÄNE-HARJU VALLA LEHT

APRILL 2023 | NR 4 (59) | WWW.LAANEHARJU.EE | LAANEHARJUVALD

Läheme üle eestikeelsele õppele

Riigikogu võttis vastu otsuse minna üle eestikeelsele haridusele 2024. aastal, Lääne-Harju vallas alustame sellega aga selle aasta septembrist.

Eestikeelsele õppele üleminek puudutab paljusid meie vallas elavaid peresid ning seetõttu tuleb sellest ka kõneleda pikemalt. Eestikeelsele õppele üleminek võib esmapilgul tunduda himutav, kuid eesmärk on siiski üllas. Praegu tehtud otsused eesti keele oskuse arendamise osaitavad tulevikus kaasa haridusvõimaluste valikul.

Millised on mõtted Paldiski Ühisgümnaasiumi direktoril Helve Mandzolol?

Miks on eestikeelsele õppele üleminek vajalik?

Väga hea riigikeele oskus annab muu kodukeelega noortele võimaluse sujuvalt edasi õppida kõigil haridustasemetel ja hiljem tööturul tagab neile eesti noortega võrdsed võimalused.

Mis on eestikeelsele õppele ülemineku positiivsed küljed?

Lisaks eelnimetatule loob võimaluse vene noortel olla ühtses eesti kultuuri- ja informuumis.

Paldiskis on toimunud juba varasemalt sammu eestikeelse õppe suunas. Kui ammu see oli ning mis samme on tehtud?

Alates 2013. aastast õpivad vene õpekeelega põhikooli lõpetanud gümnaasiumiastmes Paldiski Ühisgümnaasiumis. Õppetöös kasutame lõimitud aine- ja keeleõppe metoodikat, mis tähendab aine ja keele samaaegset õppimist, et muu kodukeelega õpilaste eesti keele oskust arendada.

Meil on kümneaastane kogemus, kuidas vene õppekeelega põhikooli lõpetanu, astudes eesti gümnaasiumisse, saab siin edukalt hakkama. Nende seas on olnud nii hõbemedali kui ka kuldmedaliga lõpetanuid. Eesti keele kiiret omandamist toetab mitteformaalne õpe ja lisaks sellele huvitegevus.

Vanemad kardavad, et eestikeelsele õppele üleminek võib mõjutada nende kultuuri säilimist, samuti kardetakse, et vanemate enda kehva eesti keele oskuse tõttu ei saa

Lääne-Harju valla lasteaia juhid ja valla ametnikud käisid Tapa Vikerkaare keelekümluse lasteaias vaatamas ja uurimas, kuidas nemad keelekümluvad. FOTO ERAKOJU

nad oma lapsi õppimisel piisavalt toetada. Kuidas neid murekohti leevendada?

Paldiski Ühisgümnaasiumi põhikooli osas 40% õpilastest on õppekeelest erinev kodune keel. Me korraldame vene õpilastele vene keele- ja kultuuriõpet. Meie kooli pikaajaline kogemus näitab, et vanemate vähene eesti keele oskus ei takista lapse arengut ja edasijõudmist. Laps omandab koolis vajali-

kud õpioskused. Oleme loonud eesti keelest erineva kodukeelega õpilastele eraldi eesti keele rühmatunnid, et nad kiiremini eesti keeles hakkama saaksid.

Praktika on näidanud, et laps omandab eestikeelses keskkonnas õppides väga kiiresti eesti keele.

JUHTKIRI

Eestikeelsele õppele üleminek on alanud

NATALJA KANYSHEVA
Paldiski lasteaia Sipsik direktor

Üleminek eestikeelsele õppele algab lasteaedades ning 1. ja 4. klassis 2024. aastal. Lääne-Harju vallas otsustati, et juba 2023. aasta septembrist tuleb avada vene põhikooli 1. klass keelekümbelklassina, suurendada eesti keele mahtu venekeelsetes lasteaedades ja alustada õpetajate koolitamist.

Vallas on ainult kaks haridusasutust, kus õpetatakse täielikult vene keeles: minu lasteaed Sipsik ja vene põhikool. Rummu lasteaia Lepatriinu on olukord palju lihtsam – neil on ainult kaks venekeelset rühma. Juhina olen alati mõistnud, et eesti keel on meie prioriteet. Kuigi meie lasteaias on õppekeeleks vene keel, on meil alati olnud rikkalik eestikeelne õppekava nii lastele kui ka õpetajatele. Meil on näiteks kaks eesti keele õpetajat. Sellest õppeaastast õpetatakse eesti keelt lastele alates 1,5 eluaastast. Eesti keele tunnid toimuvad kolm korda nädalas 1,5–4-aastastele lastele ja iga päev vanematele lastele.

Eesti keele õpetamine on integreeritud rühmade igapäevasesse õppetegevusse. Eesti keelekümbelklassi töötajad alates 2019. aastast. Liikumistunnid toimuvad igas rühmas kaks korda nädalas eesti keeles. Muusikatundide ajal kuulavad ja laulavad lapsed eesti laule, tantsivad eesti rahvatantse ja mängivad eesti rahvamänge. Lisaks käivad lapsed Harjumaa muuseumides eesti keele tundides. Oleme korraldanud mitmeid lasteaegade ühisüritusi, mis on mõeldud nii lastele, õpetajatele kui ka juhtkondadele. Seega on mul täpne nägemus sellest, kuidas minna sujuvalt üle eesti keele õppimisele ja õpetamisele. Kahjuks on ka

probleeme, mida ükski ambitsioonikas ja sihikindel juht ei suuda lahendada üleöö. Näiteks kuidas võimalikult ruttu olemasolevatest vene keele õpetajatest koolitada eestikeelsed õpetajad või leida kiiresti uusi õpetajaid, kelle emakeel on eesti keel.

Teine probleem on see, et uuendused ja muutused organisatsioonis tekitavad sageli vastupanu. Seega on oluline, et valla juhtkond ja haridusasutuste juhid oleksid nendeks valmis. Mul on kogemus digiõppele üleminekust. 2014. aastal ei olnud meie lasteaia interneti ega arvuteid, õpetajad ei olnud digipädevad ja vanemad olid mures, et digiseadmed võivad nende lastele kahju teha. Praegu on meie lasteaed digiõppe esirinnas mitte ainult meie vallas, vaid kogu Eestis.

Seega lahendame probleeme siis, kui need ette tulevad, kuid me ei tohi aega raisata. Minu ülesanne on tagada, et õpetajad, kes suudavad eesti keeles õpetada, jääksid oma töökohale ja saaksid C1-taseme. Samuti peame pakkuma kõigile lastele ja nende vanematele maksimaalset toetust. Väga oluline on ka see, et lasteaed ei kaotaks oma eripära ning et vene keele õppimise ja õpetamisega seotud edu ja saavutused jätkuksid.

Koolieelse lasteasutuse juhina ei karda ma muutusi ja olen kindel, et ka meie lasteaia Sipsik meeskond saab uue väljakutsega hakkama. Meie valla eestikeelsele haridusele ülemineku töörühma juhina tean, et minu kogemused tulevad kolleegidele kasuks ja me koostame üheskoos tõhusa tegevuskava, millest saavad kasu meie valla lapsed. •

Volikogu istungi märtsikuu uudised

Tutvustati Lääne-Harju valla teehoiukava

ERC Konsultatsiooni OÜ tutvustas volikogule Lääne-Harju valla kohalike teede hoiukava, mis 28. märtsi istungil otsuste alla ei kuulunud ning läheb hääletamisele eelduste kohaselt järgmisel volikogu istungil. ERC Konsultatsiooni OÜ on konsultatsioonifirma, kes pakub kõrgetasemelist teede- ja liiklusalast konsultatsiooni. Teehoiukavaga antakse ülevaade teede seisukorrast, liiklussagedusest ning teehoiurahastamise kavandamisest.

Uuringus selgus, et Lääne-Harju vallas on rahuldavas seisukorras 29,8% ning halvas ja väga halvas seisukorras on praktiliselt pool (49,3%) analüüsitud teedevõrgu pikkusest. Positiivne uudis on see, et kergliiklusteed on 96% heas seisukorras. Lisaks teedele ning liiklussagedusele nendel teedel on teehoiukavas toodud välja ka sillad, truubid ning parklad.

Ainuüksi teedevõrgu seisukorra taseme „hea“ saavutamise eeldab iga-aastaseid investeeringuid vähemalt mahus 1,8 mln eurot aastas, mis tähendab, et investeerimisvajadus on suur. 2022. aastal sai Lääne-Harju vald teehoiuks tasandus- ja toetusfondist 559 769 eurot ning 2023. aastaks on ette nähtud 474 716 eurot. Toetuse vähenemine on eelkõige seotud fondi summade jaotuse aluseks võetud tee pikkuse muutusega – 2022. aastal oli arvestuse aluseks kaalutud tee

pikkus 850,165 km ning 2023. aastal on see 683,045 km.

28. märtsi istungil otsustas volikogu rahuldamata jätta lapsevanemate esitatud vaide, mis puudutab Lehola koolimaja sulgemist.

Volikogu tutvus enne otsuse langetamist põhjalikult vaides esitatud argumentide ja lapsevanemate seisukohtadega. Volikogu osutas lapsevanemate murekohtadele, nagu näiteks koolitee pikenedamine, ning lissas, et ühegi lapse koolitee ei pikene rohkem kui seaduses etteantud aeg. Alternatiivideks välja pakutud koolid oleksid endiselt kodulähedased koolid. Samuti paneb vald Lehola küla ja Klooga vahele käima koolibussi.

Volikogu selgitas ka, et Lehola koolimajas on põhikooli riikliku õppekava täitmine raskendatud, kuna seal puudub töö- ja tehnoloogiaklass ning õppekõõgi kasutamise võimalus kodunduse tundides. Samuti on olulised vajakajäämised õppekavajärgse kehalise kasvatuse tunni läbiviimisel.

Praegu viiakse Lehola koolimaja lapsi bussiga Laulasmaa ja Klooga koolimajades toimuvatesse õppetundidesse, näiteks töö- ja tehnoloogia õppetöös.

Õppetegevuse üleviimine võimaldab seda, et lapsed saavad õppetööd läbi viia ühes kohas ja ettenähtud tingimustes ning ei pea koolipäeva keskel kulutama aega bussisõitudele.

Märtsikuus **sündis** vallas **13 last** – **6 poissi** ja **7 tüdrukut**. **Manalateele lahkus 16 valla elanikku**. **Meie valda saabus** elama **70 uut elanikku** ja kolis **mujale Eestisse 54 inimest**.

Märtsis naases ka meie vallas peatunud **27 Ukraina sõjapõgenikku kodumaale** tagasi.

1.aprilli seisuga on valla elanike arv **13 630 elanikku**.

Põhjuseid, mis toetas volikogu otsust oli teisigi.

Kõige selle valguses Lauasmaa Kooli ümberkorraldamine tõstab hariduse kvaliteeti, mille parandamine oli ka lapsevanemate soov.

Taustast: eelmise aasta lõpus võeti vastu otsus Lauasmaa Kooli ümberkorraldamiseks, millega lõpetatakse Lauasmaa Kooli Lehola koolimajas õppetegevus põhikooli astmes. Kuna vallas on suur puudus lasteaiakohtadest ning Lehola koolimaja on algselt ehitatud just lasteaiaks, siis on lasteaiana see hoone kõige praktilisem. Samuti tõstab see hariduse kvaliteeti, viidates eespool toodud põhjustele. Otsus on saanud nii positiivset vastukaja kui ka vastuseisu. Seetõttu esitasid 12 lapsevanemat vallavolikogu 20.12.2022 otsusele vaide, mis jäeti istungil rahuldamata.

Kehtestati toimetulekutoetuse arvestamise aluseks olevate eluasemekulude piirmäärad

Kohaliku omavalitsuse üksuse ülesannete hulka kuulub ka vähemalt üks kord aastas toimetulekutoetuse arvestamisel aluseks olevate eluasemekulude piirmäärade ülevaatamine ja kehtestamine ning 28. märtsil toimunud volikogu istungil määrus kinnitati ka heaks. Võrreldes seni kehtivate piirmääradega muutus neli kullilki ning põhjuseks on see, et on tõusnud inimeste kulud.

Piirmäärad muutusid järgnevalt: üür 8 eurolt 12 eurole, soojaveevarustuseks tarbitud soojusenergia või kütuse maksumus senise kuni 10 eurolt iga pereliikme kohta kuus, tõusis kuni 15 eurole kuus. Lisaks tarbitud vee ja kanalisatsioonimaksumus, mis oli seni kuni 15 eurot iga pereliikme kohta kuus, tõusis nüüd kuni 20 eurole kuus ja viimaseks muudatuseks oli elektrienergia tarbimisega seotud kulu üheliikmelisel perel senise kuni 35 eurot kuus ja 12 iga järgneva pereliikme kohta

kuus tõusis kuni 40 eurot üheliikmelisel perel ja 15 eurot iga järgneva pereliikme kohta kuus. Kõik arvutused tulenevad igapäeva arvutustelt ning mida eluasemekulud seni on näidanud s.t tulevad tegelikust kulust.

Lõpetati 2005. aastal koostatud detailplaneering

Söödi kinnistu omanik esitas avalduse Viikingi küla detailplaneeringu menetluse lõpetamiseks Padise külas. Detailplaneering algatati 2005. aastal ning kuna nüüdseks on algse detailplaneeringu eesmärk muutunud, siis puudub vajadus ka edasiseks menetlemiseks.

Samuti takistab lõpetamata detailplaneering huvitatud isikutel oma kinnistul ehitusõiguse saamist. Volikogu võttis vastu eelnõu millega lõpetatakse Lääne-Harju vallas Padise külas Vikingi küla detailplaneeringu koostamine.

Anti luba infostendide ja suunaviitade paigaldamiseks

MTÜ Aktiivne Padise soovib Padise külla Kloostri jõe idakaldale Padise linnamäe ja Padise kloostri vahelisele kultuurimaastikule rajada põneva ja hariva tähistatud loodus- ja kultuuriloo õpperaja pikkusega ca 4,3 km. Kuna sellest 2000 m kulgeb läbi erinevate vallaomandis olevate radade, siis on luba vaja ka vallalt, mis 28. märtsi volikogu istungil ka väljastati.

Padise on pika ja rikkaliku ajalooaga paik, kus on säilinud palju vaatamisväärsed objekte ning infostendid koos viitadega loovad tervikliku jalutuskäiguraja. Kokku on planeeritud kogu rajale 30 infostendi ja 11 suunaviita posti, mille rahastamist soovib MTÜ Aktiivne Padise taotleda LEADER toetusmeetme projektist. Selle otsusega vallale lisakulutusi ei lisandu, küll aga annab elanikele ja külastajatele juurde ühe mõnusa kogemuse. •

Üleminek toiduabikaartidele Harju- ja Raplamaal (sh Tallinna linnas)

Alates 24. aprillist 2023 piloteerib Sotsiaalministeerium Harju- ja Raplamaal uutset toiduabikaartide süsteemi koos hankevõtja Rimi Eesti Food AS'iga. Uus süsteem asendab senise riiklikult ostetud toiduabi jagamist piirkonnas. Kui senimaani on toiduabi koosnenud peaaesjalikult kuivainetest, konservidest ja muudest pika säilivusajaga toodetest, siis uue süsteemiga saab inimene ise valida, milliseid toiduaineid ta toetuse eest soetada soovib.

Toiduabikaardile kantakse kvartaliga 30 eurot inimese kohta. Ühe perekonna kohta väljasta-

take üks toiduabikaart, millele kantakse terve leibkonna toetussumma. Toetus tuleb ära kasutada kvartali jooksul ning allesjäänud summa uude kvartalisse üle ei kandu.

Toiduabikaardiga saab osta vaid toidu- ja esmatarbekaupu. Toiduabi saajate nimekiri koostatakse toimetulekutoetuse ja kohaliku omavalitsuse toetuste taotluste ja saajate alusel, kelle abivajadus on toetuse taotlemisel hinnatud. Toiduabisaaajale toimetatakse vastav kaart kas läbi postiteenuse või sotsiaaltöötaja.

Lisaks Harju- ja Raplamaale on plaan üle minna toiduabikaartidele ka teistes piirkondades selle aasta jooksul. Välja on kuulutatud riigihange ka teiste maakondade katmiseks, kuhu ootame pakkumusi esitama ka üle-Eestilise kauplusvõrgustikega ettevõtteid.

Sotsiaalkaitseminister Signe Riisalo sõnul on üleminek uuele toidukaardile samm, mis võimaldab valida perekonnal endal majapidamisse vajalikke ning eelistatud tooteid ja vähendab kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajate ning Toidupanga inimeste töökoormust. „Eelmisel aastal kasvas toiduabi saajate hulk hüppeliselt ning vältimatu abi tagamiseks on toidukaartide süsteem üks viis parandada inimeste toimetulekut.“

Sotsiaalministeeriumi sotsiaalala toimepidevuse juhi Tea Varraku sõnul on toidukaartide süsteem terves Euroopas uudne lahendus. „Kui senimaani oleme koostöös Eesti Toidupangaga jaganud igal aastal neljal korral abivajajatele ostetud toiduabi, mille sisu on peaaesjalikult koosnenud kuivainetest, konservidest ja muudest pika säilivusajaga toodetest, siis uue süsteemiga saab inimene ise valida, milliseid toiduaineid ta toetuse eest soetada soovib.“ •

SOTSIAALMINISTEERIUM

Kes saavad Euroopa abifondi toiduabi?

- toimetulekutoetuse saajad
- toimetulekutoetuse taotlejad, kes küll oma sissetuleku tõttu oleksid õigustatud saama toimetulekutoetust, kuid kelle kohta on kohalik omavalitsus teinud otsuse toetust mitte maksta
- toimetulekutoetuse taotlejad, kelle sissetulek pärast tasumisele kuuluvate eluasemekulude mahaarvamist (kehtestatud piirmäärade ulatuses) ületab kuni 15% ulatuses kehtestatud toimetulekupiiri
- perekonna sissetulekust sõltuvate toetuste saajad.
- varjupaigategenust (kodutute oomaja) kasutavad inimesed

Toiduabi saamise kriteeriumid on üle Eesti kõigile võrdsed.

Toiduabi jagamist kaasrahastatakse Euroopa Liidu ESF+ vahenditest.

Eestlaste kehaline kirjaoskus on ohus

Eesti lastest liiguvad igapäevaselt piisavalt aktiivselt vähem kui pooled, nädalavahetustel vaid kolmandik. Eelteismeliste seas langeb liikumisaktiivsus eriti, istuva aja osakaal suureneb järsult. Nemad on meie homsed täiskasvanud!

JANNE TOMBERG

Liikumisaasta 2023 projektijuht,
SA Liikumisharrastuse kompetentsi-
keskus

Uuringud näitavad, et mida vähem liigub laps, seda passiivsema eluviisi ja nõrgema tervisega täiskasvanu temast sirgub. Laste väärtushinnangu- te ja liikumisharjumuste kujundamisel on kõige suurem roll vanematel.

Vaadates peeglist – last kasvatades ja tema tulevikku visioneerides keskendume sageli ta edukusele õpingutes ja tulevases töökarjääris, kuid kas me sama palju pöörame tähelepanu sellele, et lapsel kujuneks võimekus ja valmisolek elada aktiivselt ja tervislikult?

Nii nagu kirjaoskuse omandamiseks tuleb alustada tähtede ja häälikute tundma õppimisest, et seejärel sammhaaval, aga järjepidevalt asjaga tegeledes jõuda lõpuks teksti lugemise, mõistmise ja kirjutamisoskuseni, kujuneb oskuste omandamine ning kogemuste saamise kaudu ka kehaline kirjaoskus.

Et laps omandaks lapsepõlves, mil koor- dinatsiooni, tasakaalu, osavust on oluliselt lihtsam arendada kui täiskasvanuna, oskuse ronida, hüppata, joosta, tasakaalu hoida, vi- sata, tabama jalaga või püüdma palli – kas see on meile lapsevanemana sama tähtis kui võõrkeelte või matemaatika oskus? Kogeks, et puu otsa ronimine on võimalik, veeko- gu ääres kivikeste pildumine vette on tore, julgeks hüppata üle kraavi, saaks kiita selle eest, et püüab tänava äärekividel turnides tasakaalu säilitada – kõik see on eelduseks, et lapsest kasvaks täiskasvanu, kel on val- misolek, enesekindlus ja motivatsioon nau- timaks aktiivset eluviisi ning olla oma va- likutes vaba. Kas see on sama oluline kui vabadus valida elukutse, millele loodame panna aluse hea haridusega?

Võib-olla rahmeldaks hoopis koos?

Kõik saab alguse väärtustest, mis kujunda- takse kodus – kas vanematena oleme oma lastele eeskujuks või last trennist oodates näpime telefoni selle asemel, et tund aega kõndida-joosta-trenni teha? Kas nädalava-

hetusel loodame raskest töönalast välja puhata ekraani ees selle asemel, et värskes õhus tegutseda, lastega matkale, suusatama või kelgumäele minna? Kas mugavusest ja aja kokkuhoiust sõidame autoga uksest uk- seni, võitleme võimalikult ukstelähedaste parkimiskohtade nimel, selmet planeerida teadlikult aega läbimaks jupikest teekon- nast jalgsi? Kas suuname lapse interaktiivse “lapsehoidja” manu, et ta toas vähem jook- seks, hüppaks, rahmeldaks või leiame koha ja aja, kus ta saab seda teha? Võib-olla rah- meldaks hoopis koos?

Paljudgi saab alguse juba lapse beebi- eas, kui vanemad soetavad oma võsukese- le hirmkalli lapsevankri, mida kasutatakse tihtipeale liigagi kaua. Miks? Sest muga- vam on anda lapsele värsket õhu doos kätte ilma, et peaks põngerjaga jagelema, kui ta teise suunda liikuma asutab kui vanem ta- haks. Loomulikult on käru kõndival lapsel omal kohal, kui on vaja kiiresti koos lapse- ga ühest punktist teise liikuda, kuid ärgem unustagem, et lihtsalt õues olemise aega ei peaks küll ükski terve laps kärus veetma.

Väikelastele ostetakse selga viimase trendi järgi ilmastikukindlaid riideid, kuid nende määrdumine õues ei tule justkui kõne allagi! On juhuseid, kus lasteaiaõpetajatele heidetakse suisa ette, et laps on lasteaias riid- ed ära määrinud. Vastupidi – just see peaks olema eesmärk, sest määrdunud riided on märk sellest, et sinu laps on õues vägagi te- gusalt aega veetnud!

Iga neljas esimesse klassi minev laps ülekaaluline

Noorte vaimse tervise muredest räägime aina rohkem. Liikumise positiivne mõju vaimsele tervisele, ärevuse ja stressi maan- damisele on uuringutega tõestatud ning see on konkreetne võti, kuidas saavad lapseva- nemad oma laste tulevikuprobleeme ennetada või isegi juba täna ilmnenud probleeme leevendada. Läbides kasvõi osa kooliteest jalgsi, veetes vahetundi värskes õhus, vähe- neb seeläbi stressihormooni tase ning vaim- ne väsimustunne. Kõik see aitab kaasa õpiedukusele, suurendab koolirõõmu ning parandab suhteid eakaaslastega. Teisalt, kui lapsepõlvest ei ole saadud kaasa piisavalt

liikumisoskusi, -rõõmu ega -harjumust, siis tõenäoliselt seda abivahendit ei osata kasu- tada, oled sa siis noor või vana.

Tervise Arengu Instituudi andmetel on iga neljas esimesse klassi minev laps üle- kaaluline, neljandas klassis juba iga kolmas. Üle poole täiskasvanud elanikkonnast on ülekaalus ning hoolimata sellest, et keskmis- ne eluiga Eestis vähehaaval tõuseb, elatakse ligi veerand oma elueast erinevate tervise- probleemide küüsis – arvestuslikult umbes 20 aastat. Kui see number oleks Euroopa Liidu keskmisel tasemel, saaksime juur- de vähemalt 5-8 aastat, mil inimesel oleks rohkem jõudu nii tööl panustamiseks kui vabaajategevusteks, selmet kulutada raha ravimitele ning aega tervise turgutamisele või suisa ravimisele.

Kehalist kirjaoskust ei omandata istudes

Võta hetk ja mõtle, mis sulle esimesena pähe hüppab, kui plaanid oma järeltulija- ga kvaliteetaega veeta: kas see on kino ja popkorn või saaks see olla aktiivne tege- vus spordisaalis, ujulas või hoopis värskes õhus? Mil viisil tähistate peresündmusi, kas sinna kuulub pigem söömine ning tu- based tegevused, mis tihti päädivad erine- vate ekraanide kaudu meelelahutuse tar- bimise või võiksite saada samaväärselt heaolutunde meeldivas seltskonnas värskes õhus liikumisest? Tasub proovida!

Tartu Ülikooli Liikumislabori värskel väljaanne “Liikumine, õppimine ja heaolu” defineerib kehalist kirjaoskust kui inimese võimekust ja valmisolekut elada aktiivselt ja tervislikult. See hõlmab motivatsiooni, enesekindlust, mitmekülgseid kehalisi või- meid, oskusi ja teadmisi, aga ka aktiivse elustiili väärtustamist ja isikliku vastutuse mõistmist.

Hea kehalise kirjaoskusega laps ja noor mitte ainult ei valda kindlat spordiala, vaid tal on liikumise kohta laiema teadmised ja oskused ning ta suhtub liikumisse positiivselt ja innustatult – seega on tal kõik eeldused olemaks igapäevaselt aktiivne ka täiskasvanuna.

Paraku ei saa kehalist kirjaoskust oman- dada istudes, vaid siiski läbi liikumise ja aktiivse olemise. 2023 on liikumisaasta. Tee sellest enda aasta! Tee sellest aasta, millest sinu homme täiskasvanu võtab enda- ga kaasa liikumiserõõmu ja hakkab koguma tervena elatud aastaid. ●

<<< LK 1

Küsisime arvamust ka Rummu Lasteaia direktorilt

Lasteaias on keelekümbelusrühm kui ka venekeelsed rühmad. Kuidas plaanite edasi minna ning kuidas julgustada vanemaid?

Rummu lasteaias on praegusel õppeaastal peale tavarühma olemas ka keelekümbelusrühm vene keelt kõnelevatele lastele. Seoses üleminekuga eesti õppekeelele on järgmisest õppeaastast lasteaias kõik viis rühma moodustatud vanuse järgi, kus õpivad koos nii eesti kui ka vene lapsed. Rühmade arv ei muutu. Kollektiivis on toimumas muudatused. Venekeelsed õpetajad, kellel on vastav keelekategoria, jätkavad tööd õpetaja-assistentina. Need, kellel puudub vastav kategoria, kahjuks enam tööle jääda ei saa. Igas rühmas on eesti õpetaja ja õpetaja-assistent, kes toetab lapsi õppetegevustes. Kõik tegevused lasteaias on eestikeelsed, s.h liikumine ja muusikaõpetus. Samuti jääb tööle eesti keele õpetaja ja logopeed. Aprilli alguses saavad lapsevanemad täpsema info järgmise õppeaasta muudatuste kohta.

Lapsevanematele teeme ka septembri alguses infokoosoleku, et anda täpsem

ülevaade kuidas hakkab rühmades õppetöö toimuma. Kui lapsevanematel tekivad mured, ettepanekud või hoopis hirmud lasteaias õppetöö kohta, siis lasteaias õpetajad ja direktor on alati nõus neid aitama ja nendega vestlema. Igale probleemile või murele on alati lahendus.

Millised on suurimad väljakutsed?

Suur väljakutse on just õppetöö korraldus ning kõige toimima panemine. Me ju ise ka tegelikult ei tea, kuidas see kõik toimima hakkab. Kartus on mõlemapoolne. See on kõigile uudne kogemus. Ja eks iga algus on veidi raske ning keeruline. Õpetajad teavad üksteist kui häid kolleege, aga kõik ei ole üksteisega samas rühmas koos tööd teinud. Seega ei tea täpselt, milline on tulemus, ega ka kuidas ja milliste ohverdustega seda saavutatakse. Püüame rahulikult hakata oma eesmärkide suunas minema. Töö sisu jääb ju samaks – õpetada lapsi, ning pakkuda neile päevasteks tegevusteks huvitavaid teadmisi ja väljakutseid.

Lihtsalt nüüd on segarühm ning seetõttu võib tekkida raskusi teema selgitamisel, kuna tähendusi või sõnu ei teata. Kui osade õpilaste jaoks jääb midagi segaseks, siis see

nõuab õpetajalt palju pingutust, et kõigile ühtselt teema/asi/ülesanne selgeks teha. Seega tuleb uus õppeaasta kõigile huvitav. Loodame parimale.

Enda kogemusest keele õppimisega räägib Anastasia

Olen Anastasia ja soovin jagada teiega oma kogemust. Õppisin keelekümbeluskoolis, kus olid paljud tunnid siiski vene keeles. Lõpetades kooli otsustasin, et soovin alustada õpinguid Tallinna Ülikoolis. Eesti keele oskus ei olnud piisavat hea, kuid mul õnnestus siiski ülikooli sisse saada. Esimene aasta oli väga keeruline, lisaks ei soovinud klassikaaslased grupitöödel mind enda meeskonda. Ka kursusetöö kaitsmistega pidin mina rohkem vaeva nägema, et keeleliselt esitlustega häbi tundma ei peaks. Lugesin eestikeelseid raamatuid, vaatasin saateid ning siis tekkisid ka eestlastest sõbrad, tänu millele hakkasin rohkem ka eesti keeles rääkima.

Ei tasu karta eesti keelele üleminekut, see annab tulevikus palju eeliseid, sest liiksaks koolile on ka lihtsam tööd leida.

TOIMETUS

Niitvälja külas treenivad ratsutajad esindasid Eestit Araabia kuumuses!

25. veebruaril toimusid Araabia Ühendemiraatides (AÜE) kestvusratsutamise maailmameistrivõistlused (MM), kus Eesti meeskond saavutas tihedas konkurentsis kõrge 5. koha. Selle saavutusega kirjutati uus ja särav peatükk Eesti ratsaspordi ajalukku!

Meeskonda kuulunud Lilian Schönberg ja Amal el Awrah OX ning Brenda Prants ja Assman treenivad igapäevaselt Harjumaal, Niitvälja külas. Eesti meeskonda kuulusid veel Katriin Kalle ja Mister Tondi, Eveli Pärna ja Ragazza ning Tiina Kuusepuu ja Gabriel.

Kestvusratsutamine on ratsaspordiala, mis paneb proovile ratsaniku ja hobuse vastupidavuse ja maastikul ratsutamise oskuse. MMil tuli sportlastel läbida kõrbes 160 km, mis oli jagatud kuueks ringiks. Iga ringi järel kontrolliti hobuse tervislikku seisundit ja võistlust said jätkata veterinaaride poolt terveks tunnistatud hobused.

Eesti sportlastele ja nende hobustele pakkusid tiitlivõistlused hulgaliselt uusi kogemusi. Kuna ratsutamine on eriline ala, kus inimene võistleb koos loomaga, tuli liiksaks sportlastele lennata AÜEsse ka nende

Kestvusratsutajad treeningul kõrbes.

FOTO MARI SAAR

võistlushobustel. Hobused pidasid lennureisidele hästi vastu ning Eesti talves treeninud hobused kohanesid kõrbes valitsenud kuumakraadidega kenasti.

Võistluspäev oli pikk ja kurnav ning start anti kell 5:45 hommikul. Valdavalt mõöduski võistlus enam kui 30-kradises soojas, päike lagipähe paistmas. Vaid start ja finiš toimusid pimeduses. Hoolimata rasketest võistlusoludest näitasid Eesti kest-

vusratsutajad maailmaklassi ning Eesti koondisel õnnestus debüüdil saavutada 5. koht, edestades sealjuures mitmeid favoriidite nagu AÜE, Kuveit, Omaan ja Katar.

MMi tiitli võitis tema kõrgus Bahreini šeik Nasser Bin Hamad Al Khalifa hobusega horse Darco La Majorie. Bahrein võitis ka meeskondliku kulla.

• KERSTI KIVISTIK

LÄÄNE-HARJU
Liikumissari
2023
Info & registreerimine
LHJOOKS.EE

**TOOME LIIKUMISAASTAL
LÄÄNE-HARJU VALLA
ÜHESKOOS LIIKUMISKAARDILE!**

06.05 LAULASMAA   03.06 PADISE   01.07 KLOOGA   19.08 PALDISKI

Lääne-Harju liikumissari 2023

LIIKLUSKORRALDUS

Laupäeval, 6. mail leiab esmakordselt aset Lääne-Harju Liikumissari esimene etapp-Laulasmaa Liigub. 5 km distantsile antakse start kell 12:00. Osalema on oodata ligikaudu 300 inimest. Seetõttu palume piirkonna elanikel, liiklejalatel ja jalakäijatel varakult tutvuda liiklusinfo ja -skeemidega. Võimaluse korral soovitame planeerida oma tegevusi võistlusvälisele ajale ning olla võistluspäeval liikluses tähelepanelik.

5 KM OSALEJATE LIIKUMISTRASS:

Kloogaranna tee kergliiklus tee - Posti tee - Kirja tee - Side tee - Kuusiku tee - Kõltsu tee - Kloogaranna tee kergliiklustee.

- Liikumissündmuse läbiviimiseks ja osalejate möödumiseks peatatakse lühiajaliselt liiklus Posti teel ajavahemikus 11:55-12:05.
- Kirja, Side, Kuusiku ja Kõltsu tee autoliiklus on avatud ühel sõidusuunal. Sõidusuunad on eraldatud koonustega –

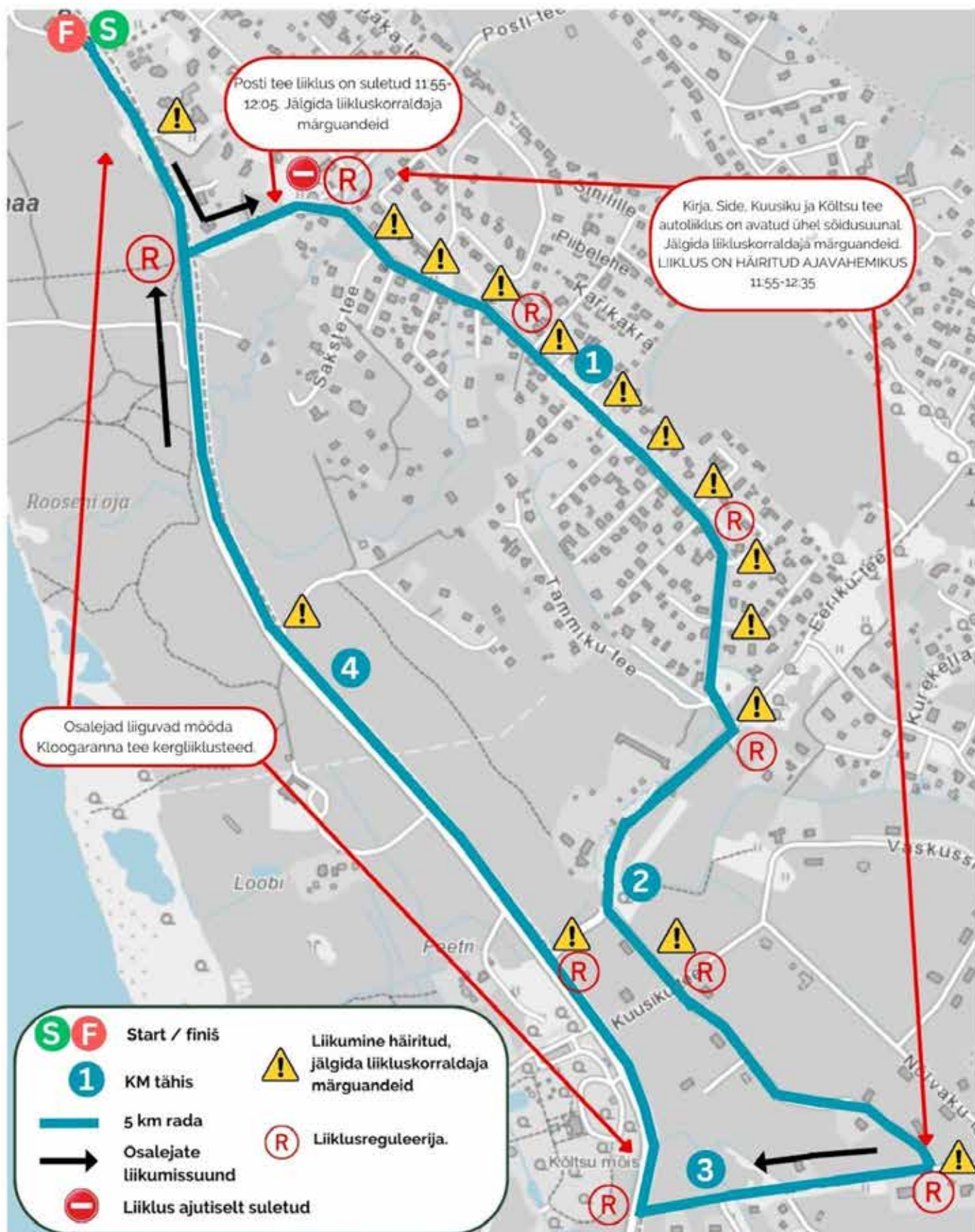
palume arvestada osalejatega sõidukiiruse valimisel.

- Liikluskorraldusvahendite paigaldamiseks ja koristamiseks võib liiklus olla võistlusraja lähistel häiritud kell 10.00-13.00
- Liiklus avatakse tavapärasel viisil kohe, kui osalejad on möödunud ja liikluskorraldusvahendid koristatud. Ürituseaegset liiklust korraldavad litsenseeritud reguleerijad. •

ÜRITUSED LÄÄNE-HARJU VALLAS

APRILL-JUUNI 2023

21.04	18.00	Liisi Koikson kontsert-õhtusöök (üritus on tasuline)	Padise Kastell (Info 5598 7158)
21.04	11.00-11.30	Anname uuele ringile (too oma asjad uuele ringile)	Laulasmaa Kloogaranna tee 20
21.04	12.00-13.00	Anname uuele ringile (too oma asjad uuele ringile)	Paldiski Peetri Pizza parkla
23.04	12.00-15.30	Jüripäeva seiklusorienteerumine Padisel	Padise rahvamaja taga
25.04	20.00-21.00	Laulasmaa mälumäng MAITEAJU	Kloogaranna tee 26, Laulasmaa
27.04	16.00-17.00	Kohtumine kirjaniku ja filmirežissööri Martin Algusega	Lääne-Harju Valla Raamatukogu, Rae tn 38 Paldiski
29.04	19.00	LÄP#1 Tanja live band ja DJ Aivar Ravi (piletitega)	Padise rahvamaja
6.05	10.00-13.15	Lääne-Harju Liikumissari: Laulasmaa 5km	Laulasmaa Kooli Spordihoone platsil
14.05	11.00	Emadepäev brunch (üritus on tasuline)	Padise Kastell (Info 5598 7158)
19.05	10.00-13.00	Doonoripäev	Lääne-Harju Vallavalitsus, Rae tn 38 Paldiski
3.06	10.00-13.00	Lääne-Harju Liikumissari: Padise 5km	Padise rahvamaja taga

NB! Liiklejatel palume liigeldes varuda aega ja kannatust! Oleme tänulikud mõistva suhtumise eest.

Liiklusteemaliste küsimuste korral pöörduda: E-post: info@lhjooks.ee või tel: +372 5617 8643.

Lääne-Harju Liikumissarja info: www.lhjooks.ee

ROHEVALD

KESKKONNAAMET

IGAÜHE LOODUSHOID

Eesti loodus on meie kõigi hoida. Elurikka keskkonna säilimine sõltub meie endi tegudest ja valikutest. Igaühe loodushoid, see on iga vabatahtlik ja teadlik tegu, mis aitab kaasa liikide ja nende elupaikade säilimisele.

ELURIKKUSEST:

Euroopa loodus ja selle elurikkus on ohus liiga intensiivse maakasutuse tõttu. Kaitsealad on looduse säilimisele ülimalt olulised, kuid neist üksi ei piisa.

Eestis oleme viimase sajandi jooksul kaotanud 95% liigirikkuse kantsiks olevatest niidukooslustest ning kogu meie metsamaa pindalast moodustavad loodusmetsad vaid 2%.

Märka enda rolli elurikkuse hoidmisel

Elurikkuse hoidmisele saab igaüks oma valikute ja teadlike tegudega kaasa aidata ja vastutasuks sellest kasu lõigata, sest loodusest saame kõik eluks vajaliku – toidu, vee, hapniku, materjalid ehituseks ja riieteks, kütused, ravimid, aga ka vaimseks terviseks vajaliku rahu ja vaikuse.

Üks lihtne ja palju vastukaja saanud soovitus aiapidajale on jätta osa murust oma koduaias niitmata. Niitmata murulapid aitavad suurendada liigirikkust ja toetada tolmeldajaid.

Teavita mõnes metsikuma välimusega aianurgas elurikkuse hoidmisest ka naabrit ja möödakäijat ning tähistage niitmata rohulapp siltide „Hoian siin elurikkust!” või „Ma ei ole laisk – hoian siin elurikkust!” abil. Sildid leiab Keskkonnaameti kodulehelt (<https://keskkonnaamet.ee/looduskaitsekuu>) ja need saab igaüks ise välja printida ja kinnitada sobivale alusele oma aias.

Veel võimalusi elurikkuse hoidmiseks:

- õpi tundma liikidele olulisi elupaiku, et osata neid märgata ja hoida;
- kasvata peenras, rõdukastis ja aiaservades rohkelt ja pikalt õitsevaid taimi, need

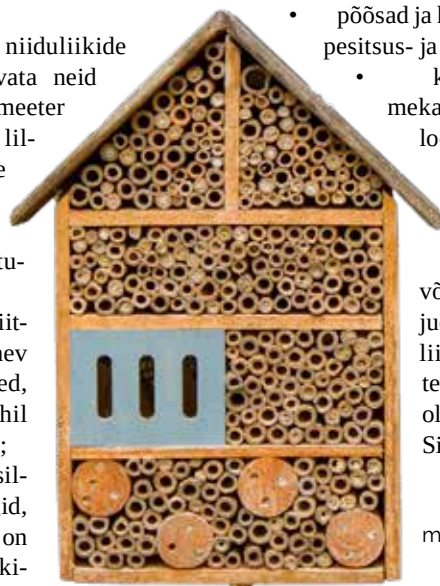
pakuvad toitu mesilastele, kimalastele ja liblikatele;

- korja loodusest meie niiduliikide seemneid ning kasvata neid oma aias. Iga ruutmeeter kodumaiste õitsevate lilledega on tükike meie oma loodust;
- paigalda aeda lindude pesakaste ja putukahotelle;
- elurikkust soosib niitmata aianurk, kõdunev puutüvi, vana kiviaed, lehehunnik, oksakuhil ja sammaldunud kivi;
- hoia väikseid veesilmad – lombid, tiigid, kraavid, ojakesed on olulised paljudele liiki-

dele nii elupaigana kui joogikohana;

- pöösad ja hekid pakuvad lindudele pesitsus- ja varjupaiku;
- kasuta sünteetiliste taimekaitsevahendite asemel looduslikke, nt nõgesevett;
- ära sõdi umbrohuga seal, kus see sind ei sega – naat, võilill, ohakas ning paljud teised tülikaks peetud liigid on tolmeldajatele ja teistele putukatele väga olulised.

Sinu tegu loeb! •

Keskkonnaameti materjali põhjal koostatud tekst

Toidukao vältimine säästab keskkonda ning rahakotti

Lääne-Harju kogukondliku rohetiimi 2023. aasta tegevusfookus on toidukao vältimise mõtteviisi juurutamisel. 15. aprillil toimus Lahepere Villas Targa Valiku Praktikumi järjekordne seminar, mis keskendus toidukordade planeerimisele ning toidukao vältimisele koduses majapidamises.

KAIRI NIINEPUU-MARK
Kogukondlikust rohetiimist

Inspireerivas õhkkonnas valmisid osalejate silme all kõrgud toidud peakokk Silver Saa'lt ning perenaine Helen Vihtol avas restorani säästva mõtteviisi telgitaguseid. Lahepere Villa omab ökomärgist Green Key, millega tunnustatakse turismiettevõtte keskkonnahoidlikku ja kestlikku tegutsemist.

SEI Tallinn ja Eesti Maaülikooli koostöös valminud uuring näitab, et Eesti kodumajapidamistes tekib igal aastal ühe inimese kohta ligi 61 kg toidujäätmeid. See ei viita mitte pelgalt toiduraiskamisele, vaid ka prügiuputusele ning toiduga seotud kulutuste ebamõistlikule kasutusele. Ligikaudu 42% toidujäätmetest moodustab toidukadu ehk raisatud toit, mis jääb mingil põhjusel tarbimata ning läheb äraviskamisele. Uuringu sõnul oli peamiseks toidukao tekkepõhjuseks toiduainete riknemine, mille tõttu visati toit ära pea pooltel (49%) juhtudel. Seega võib väita, et kõige sagedamini põhjustab toidu

Kuidas tegutseda, et toidukraami teekond ei lõppeks prügikastis?

- planeeri toidukorrad ette koos perega ja käi poes toidu nimekirjaga. Hulgi ostmisel tuleks hoolikalt mõelda, kas neid on ikka võimalik enne riknemist ära tarvitada või hoiustada selliselt, et need säiliksid tarvitamiseni.
- sügavkülmutada võib peaaegu kõike, s.h valmistoit ja leiba.
- pakendil olevast kuupäevast on veel tähtsamad sinu nina ja silmad. Parim enne kuupäev on tihti informatiivne.
- iga tooteliigi jaoks on külmikus oma koht - tunne oma külmiku hoiustamise reeglid.
- organiseeri külmikus toiduained kuupäeva järgi.
- jaga ülejääv toit naabri või kogukonnaga. Toitu, mida ise tarbida ei jõua või ei soovi jaga edasi või vii lähimasse toiduringluskappi. Kogukondliku rohetiimi ülespandud toiduringluskapid asuvad Paldiskis, Laulasmaal, Vasalemmas, Leholas, Raplas, Keilas, Põltsamaal, Põlvas ning asukohti lisandub järjest juurde.

Seminari salvestus ja detailinfo rohevald.ee lehel.

raiskamist halb toidukordade planeerimine ja ajapuudus. Samas märgati suuremat toidukadu ka madalama sissetulekuga perede seas, mille kohta võib vaid oletada, et ehk

ostetakse hulgi odavamaid või allahinnatud tooteid, ent ei jõua neid õigeaegselt ära tarvitada ning toidu riknemise tõttu lähevad need äraviskamisele. ●

LÄÄNE-HARJU VALLAVALITSUSE TEATED

Lääne-Harju Vallavolikogu 28.03.2023 otsusega nr 12 lõpetati Lääne-Harju vallas Harju vallas Padise külas „Vikingi küla“ detailplaneeringu koostamine.

Nimetatud detailplaneering oli algatatud Padise Vallvolikogu 14.09.2005 otsusega nr 156 planeeringualal pindalaga 19,5 ha. Planeeringuala asub kohaliku Sireli tee ja Viruküla - Padise (teeregistri nr 11175) vahelisel alal. Planeeringuala piirneb põhjas Sepikoja (katastritunnus 56201:001:0884) tootmismaa ja Kivioru (katastritunnus 56202:001:0099) elamumaaga, idas Veski (katastritunnus 56201:001:0958) tootmismaa, Kelgumäe (ka-

tastritunnus 56201:001:1344) üldkasutatava maa ja Kloostri metskond 50 (katastritunnus 56202:002:0454) maatulundusmaaga, lõunas 11175 Viruküla-Padise tee (katastritunnus 56202:002:0375) transpordimaa, Kloostri metskond 51 (katastritunnus 56202:002:0455) ja Nurme (katastritunnus 56202:001:0920) maatulundusmaade ning Põlla (katastritunnus 56202:001:0115) elamumaaga, edelas Kalda (katastritunnus 56202:001:0028) maatulundusmaaga, loodes Sireli tee (katastritunnus 56201:001:1202) transpordimaa, Koidu (katastritunnus 56202:001:0370), Sireli (katastritunnus 56202:001:0600) ja Sandra (ka-

tastritunnus 43101:001:1696) elamumaa ning Aiamaa (katastritunnus 43101:001:1208) maatulundusmaaga.

Söödi maatulundusmaa katastriüksuse omanik Anneli Tutenpal esitas avalduse (registreeritud 25.01.2023 nr 6-2/221) Viikingi küla detailplaneeringu menetluse lõpetamiseks. Kuna „Vikingi küla“ detailplaneeringu koostamise eesmärk Lääne-Harju vallas on muutunud, siis puudub vajadus detailplaneeringu edasiseks menetlemiseks. Samuti takistab lõpetamata detailplaneering huvitatud isikutel oma maaüksustele ehitusõiguse saamist.

Lääneharjukad tutvusid pimedada aja tegevustega Walesis

Kuigi kevade hingus on juba kohal, saabuvad Põhjamaa pimedad ööd ning sügisene sompus ilm peagi. Et Loode-Eesti elanikel ja külastajatel oleks parem arusaam pimeduse ja valgusreostuse mõjust inimesele ja loodusele ning õppida kuidas elu maapiirkonnas elavamaks muuta, on Lääne-Harju Koostöökogu osalemas Dark Sky rahvusvahelises koostööprojektis Loode-Eesti tähed – teaduse, toidu ja turismi arendamine.

MARJE SUHAROV

Lääne-Harju Koostöökogu

Dark Sky projekti raames toimus õppesõit Walesi 06.–11. märtsini. Külastati põhiliselt sotsiaalse ettevõtluse organisatsioone, aga ka kohalike toidutootjaid ning turismiettevõtjaid. Kohtuti vastuvõtva Leader organisatsiooni AGW & Menter Môn Cyf (Wales UK) ning Walesi Dark sky observatooriumi esindajatega.

Eestlastele lisaks osalesid projektikohtumisel Leedu ja Austria partnerid. Walesi sõitsid Lääne-Harju Koostöökogu liikmete esindajad: Age Viimsalu (Treppoja Sahver), Käti Tear-Riisaar (Lääne-Harju vald) Einar Alliksaar (Saue vald), Raido Notton (Kopli-madise talu) ning Kaire Luuk (LHKK).

Projektikohtumisel ammutati ideid

Huvitavatele projektikülastustele ja sõbraliikule vastuvõtule lisaks, kiitsid kõik projektis osalejad Walesi ilusat loodust – lumiseid mägesid ja silmapiirini ulatuvaid kiviaedu, milles kalpsasid paksus kasukas tuhanded lambad.

Treppoja Sahvri perenaine Age Viimsalu sõnul oli Walesis kogetu nii silmi avardav kui äratundmisrõõmu pakkuv: „Külastasime Põhja-Walesi, millest suure osa veetsime Anglesey saarel, kus veel räägitakse kohaliku kõmri keelt ja peamine majandusharu on turism. Walesi maapiirkonnad seisavad silmitsi sarnaste muredega nagu meiegi, noored kipuvad suurde linna elama ja riigi poolt pakutavad teenused tõmbuvad aina koomale. Kohalikud on aga väga tarmukad ja nii mitmeski väikeses külas on just kogukonna eestvedajate abiga asutatud keskused – tervisekeskus, pubi, noortetuba, erivajadustega inimeste tegevuskeskus, logistikateenused, supiköök, kohaliku toidu turg jne. Samuti üllatas meid kõiki kohalik „superstaar“ Richard Holt, kelle Melin Llynon tehase šokolaaditahvlite ja sõõrikulaadsete küpsetiste müüginumbrid meid ahhetama panid ja suurte plastikloomadega safari lausa uskumatuna näis. Walesi Dark sky raames oli oskuslikult välja toodud selle piirkonna eraldatuse võlu ja valgusreostuse puudumine. Kaasahaaravad tähistava muinasjutud ja lastega koos tehtud õppefilm

Dark Sky projektikoosolek.
FOTOD: DYLAN PARRY EVANS PHOTOGRAPHY

suudaks astronoomia vast igaühe jaoks huvitavaks muuta.“

Projektikohtumistelt uusi ideid ammutanud Lääne-Harju valla arendusnõunik ja Paldiski Tegusate eestvedaja Käti Tear-Riisaar tõi esile militaarselt sisustatud klubi Iorweth Arms, kus toimetasid vabatahtlike-na eakad.

„Väärt kogemuse sain ka HEV asutuse külastuselt, kus erivajadusega inimesed trükkisid toodetele kujundusi: tassid, T-särigid, ehted jms. Veel pani mind mõtlema 20. sajandi alguses tegutsenud naistevangla külustus. Ajalooliselt väga põnev turismiobjekt, mida ilmestasid kitsad ruumid,

sünged toonid ja selle ajastu ehedus. Kuid vangla pimedal ajal külastamise jätkaksin pigem vahele,“ lisab Käti.

Projektis osalenud Raido Nottonit, kelle südameasjaks on inimesi terviseradadele meelitada, kõnetas waleslaste aktiivne tegetsemine ning ta leidis end mõttelt: „Ehk me Eestis püüame liialt kõik “Skype”, aga võib-olla tuleks lihtsamatesse asjadesse rohkem panustada.“

Laitse seltsimaja hea käekäekäigu eest seisev Einar Alliksaar tõdeb, et õppereisilt Walesi jäi kõlama kohalike aktivistide mure seoses Brexitiga. Kuidas edasi, mil moel saab hakkama ilma lisatoetuseta Euroopa Liidust? Kohalik valitsus on lubanud küll öla alla panna, kuid palju väiksemate summadega. Kohalikud aktivistid on sellest hoolimata optimistlikud ja tegusad

Mis on meie väärtused ja eelised?

Lõpetuseks lisab Age, et nähtust ja kogetut jäi kõlama mõte, mille ütles kõrgel mägedes Snowdonia National Pargis selle looja Robat Jones: „Me peame ära tundma, mis on meie väärtused ja asukoha eelised. Need väärtused ja eelised on kindlasti olemas, on vaja need vaid üles otsida.“

Käesoleval aastal on ees veel põnevad projektikohtumised Austrias ning Leedus. Eestisse jõuavad partnerid maikuus. ●

Loode-Eesti geopark väärtustab meie looduse eripära

Loode-Eesti on tuntud oma imetabase looduse poolest. Siin asuvad näiteks pikim osa Balti klindist, hiidrahnud, Neugrundi kraater ja bretšakivimid, mitmed joad ja joastikud, karjäärid ning palju muud!

KARET SCHÖNBERG

Loode-Eesti ühisturunduse projektijuht

Kas teadsite, et Vasalemmas kaevandatakse praegugi erilist Vasalemma „marmorit“, mis on tekkinud miljardeid aastaid tagasi, kui maad kattis ürgne ookean? Sedasama marmorit võib märgata piirkonnas väga mitmete ehitiste juures.

Loode-Eesti geoloogilised loodusväärtused võiksid kuuluda UNESCO globaalsesse geoparkide võrgustikku. Selleks on Lääne-Harju Koostöökogu juhtimisel ellu äratatud idee Loode-Eesti geopargist. Geopargi arendusstrateegia valmib Tallinna Ülikooli poolt.

Loode-Eesti geopargi eesmärk on hoojustada piirkonna turismi, sealjuures väärtustades piirkonna geoloogilisi loodusmälestisi.

Keskonnateadlikkuse tõstmisel ning geoloogia populariseerimisel leitakse võimalused säilitada geoloogilist pärandit ja luua lisandväärtust piirkonnas tegutsevatele ettevõtjatele, meelitamaks piirkonda avastama huvilisi nii lähemalt kui kaugemalt.

Tallinna Ülikooli eestvedamisel on geopargi alusandmete kogumisele kaasatud ka tudengid läbi ELU õppeaine projekti „Loomme Loode-Eestile loo.“ Projekti tulemusena valmivad geopargi näidispiirkonda iseloomustavad võimalused, kuidas Loode-Eesti geopargist tulevikus kasu lõigata. Projekti tulemuste tutvustus toimub **16. mail Paldiskis Peetri Tollis**. Ootame Paldiskisse kõiki, kes on huvitatud Loode-Eesti geopargi loomises ja võimalikes arengusuundades kaasa rääkima.

Peale selle leiab samal päeval aset ka Loode-Eesti suurima elamusfestivali **Porikuu 2023 plaanide tutvustus**. Rohkem teavet Loode-Eesti infopäeva kohta leiad Lääne-Harju Koostöökogu kodulehelt <https://www.vomentaga.ee> •

Lääne-Harju valla ohtlike jäätmete kogumisring toimub 20. mail

Laupäeval, **20. mail 2023** toimub Lääne-Harju vallas ohtlike jäätmete kogumisring, kus vallaelanikel on võimalik tasuta ära anda majapidamises tekkinud ohtlikud jäätmed.

Ohtlike jäätmete kogumisringil saavad Lääne-Harju valla elanikud tasuta ära anda majapidamises tekkinud ohtlikud jäätmed nagu näiteks:

- vanad värvid, trükivärvid, lahustid, lakid, liimid ja nende jäägid;
- patareid ja akud;
- vanaõlid, õlised kaltsud, õlifiltrid;
- vanad ravimid;
- luminestantslambid jt elavhõbedat sisaldavad jäätmed;
- lahustid, happed, pestitsiidid;
- ohtlike aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid jms.

Kogumisringid on mõeldud vaid eraisikutele. Ettevõtetele ohtlike jäätmeid vastu ei võeta. Ettevõtteid on kohustatud ise üle andma oma ohtlikud jäätmed vastavat jäätmeluba omavatele jäätmekäitlejatele.

Ohtlike jäätmete kogumisringil ei võeta vastu vanu elektri- ja elektroonikaseadmeid, eterniiti ega autorehve. Komplektsed elektri- ja elektroonikaseadmed, nagu külmkapid, pesumasinad, arvutid, telefonid, raadiod, televiisorid, tolmuimejad jms, saab tasuta üle anda Karjaküla või Keila jäätmejaama ning Paldiski jäätme punkti nende lahtioleku aegadel: <https://bit.ly/3JNinUV>

KOGUMISRINGI PEATUSKOHAD

- Laulasmaa küla (Laulasmaa kooli parkla)
- Kloogaranna küla (Ranna tn parkla)
- Klooga alevik (MINI-TOP poe parkla)
- Lehola küla (vana pood)
- Vasalemma alevik (rongijaam)
- Rummu alevik (Sireli tn 14)
- Padise küla (Katlamaja kinnistu)
- Harju-Risti küla (MEIE kauplus)
- Änglema küla (Puuna kauplus)
- Madise küla (endine töökoda)

Järgmine ohtlike jäätmete kogumisring toimub **sügisel 2023**.

MARIKA ILVES
Lääne-Harju valla keskkonna- ja
ehitusosakonna nõunik

KAVAS:

- PORIKUU FESTIVAL 2023 (KARET SCHÖNBERG)
- SIHTKOHTADE ARENDAMISE KOOSTÖÖPROJEKT (KARMEN PAJU)
- LOODE-EESTI GEOPARGI ARENDUSSTRATEEGIA (TALLINNA ÜLIKOO) L
- RINGSÕIT PAKRI POOLSAAREL

LISAINFO
JA
REGISTREERUMINE:
<https://forma.gle/qz8J4wMYnWh9Kazv8>

LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU
NETJA VALJA KOGU

LaulasmaaOTT alustab taas!

12.mail, reedel kell 17 avab LaulasmaaOTT (Otse Tootjalt Tarbijale) kolmanda hooaja. Varasemate suvedega on koht kohalike elanike südames võidetud ja OTTist kujunenud reedeõhtune oodatud sündmus.

Kahes hooajaga on läbi käinud rohkem kui 70 erinevat müüjat. Enamik neist kohalikud toidutooteid valmistavad väikeettevõtjad, kelle kaupa tavapoest ei leia ja taolised kaubakohtumised on nende ainus müügikanal. Suureks rõõmuks on ka paljud kohalikud aiasaaduste kasvatajad leidnud tee OTTile ning pakuvad juurikaid, marju, tomateid ja palju muudki. Müüjate ridadest leiab veidi kaugemalt tulijaidki ja suuremaid tootjaid, nendegi jaoks on otsemüük, toote tutvustamine ja tagasiside väga väärtuslik, nende toodang rikastab omakorda OTTi kaubavalikut. Märkimisväärne püsiklientide hulk innustab meid pidevalt uusi kauplaid otsima, et väärt tooted meie klientideni jõuaksid ja nende huvi turgu külastada püsiks.

Uus hooaeg töötab tulla sama maitserikas ja tore nagu varasemadki. Kohal on lubanud olla enamus meie põhimüüjaid, kelle tooted teada-tuntud ja tihti juba järjekord enne paigas, kui kaupleja ise kohale jõuab.

Kõige pikem järjekord on talunik Allanil, aga muidugi, tema kapsad, kurgid, kartul ja peet on ehedad ja otse põllult. Sama lugu Suurküla Urmasega, tema kartulid on nii kuulsad, et kontaktandmeid tuleb aastaringi jagada. Maitsvaid küpsetisi ja kooke pakub Riisiperest tulev Eliis, kohupiimataskud on hiiglaslikud ja saiakesed alati otse ahjust. Värske leiva toob

Christel Käesalu väikesest pagarikojast ning nostalgia vahvlid Vasalemmast Karin. Üks õige eestlane varub oma mee ikka oma isikliku mesiniku käest, näiteks Mesioja või Merenuka talust. Igal laadal peavad olema olemas kala ja see õige suitsuliha, lihakraami pakuvad: Väänast Rebaseonu suitsuliha-kana, peekon, isetehtud vorstid. Otse ahjust auravate lihatükkidega tuleb Ints ja Laulasmaa oma mees Oskar pakub suus sulavat BBQ peekonit, ribisid, vürtsikaid kanatiibu. Janek paneb purki eriti hõrke kalatooteid ja värske kala valikut loodame jälle Mati kalabussist saada. Hea liha kõrvale kuulub ka hea kaste, neid leiab ohtralt Treppoja Sahvri valikust, päris teravaid ja vähe mahedamaid, lisaks juustu kõrvale moose. Raudale talu lett on alati lookas, kodumaised õunad hooaja lõpuni, hoidised, mahlad. Kindlasti tuleb Sveta Peipsi äärest toodud sibula-küüslauguga, Sigrid Padiselt kana- ja vutimunadega, Oliver hullutavalt hea isetehtud kaljaga, Marju taimedega. Kui Ukraina proua Nata veel siin, siis ootame pikisilmi tema imemaitsvaid pelmeene

ja vareenikuid, millest võib lausa sõltuvusse sattuda. Tulevad ka kaugemalt külalised: Mulgimaalt mahenäksid, otse Kreekast talunike tooted ja väiketootjate veinid otse Prantsuse veinikeldritest. Toidu kõrval pakuvad silmailu Margiti uhked vaibad ja Kristiina ehted. See vaid lühike nimekiri, tootjaid, müüjaid ja kaupa on palju rohkem, tuleb vaid kohale tulla ja ise üle vaadata. Kõik olulise info ja igapäevase kauplaid nimekirja leiab LaulasmaaOTTi Facebooki grupist

Tulemas mitmed eriuuritused, nt Jaanipäeva möll, jõuluüritus Laulasmaagia ja hooaja lõpetamine koos Porikuu festivali lõpetamise ja kohaliku Meisterkoka valimisega.

Kohtume ikka spordihoone ees platsil, igal reedel kell 17. Võta kindlasti oma ostukott või -korgi kaasa. Rohevallale sobilikult haara ka mõni korduvkasutatav plastkarp, saiakese või soolakurgi jaoks. Ootame Sind väga. Üheskoos hoiame LaulasmaaOTTi aktiivse ja jätkusuutlikuna! ●

AGE VIIMSALU

Kasulikud nipid – nii saad biojäätmekoguda lõhnavabalt ja lisaruumita

Kas teadsid, et biojäätmekoguda saab toota kompostmulda ning busside ja autode kütuseks biogaasi? Ehkki kodune sortimine võib esiti tunduda keerukas, teeb uus harjumus head nii loodusele kui rahakotile.

Juba 2023. aasta lõpuks peavad omavalitsused tagama, et elanikud koguksid biojäätmekogumiseks konteinerisse või kompostiks kohapeal. Biojäätmekogumise eraldamine muust prügist on oluline, sest see võimaldab neid ringlusesse võtta. Eraldi kogutud biojäätmekogumiseks valmistatakse Eestis enamasti kom-

posti, millega jõuavad loodusest võetud ained tagasi mulda. Lähiaastail on näha ka biogaasi tootmise kasvu, mida kasutatakse autokütuseks, majade kütmiseks ja elektri tootmiseks. Olmejäätmete hulka visatuna ei saa biojäätmekogumiseks sealt enam välja sorteerida ning nii lasemegi väärtusliku ressursi rais-

ku. Et seda vältida, tuleb biojäätmekogumiseks eraldi koguda juba nende tekkekohas.

Mida teada uute nõuete kohta?

Paljudes omavalitsustes on olnud biojäätmekogumise vedu korraldatud juba aastaid ning ka lubatud kompostida. Siiski näitas 2020.

aastal läbi viidud uuring, et olmejäätmete konteinerid sisaldavad kolmandiku ulatuses ikka biojäätmeid. Uue muudatusega peavad aga kõik omavalitsused looma elanikele võimalused biojäätmeid konteineriga ära anda – ka eramajades ja väiksemates kortermajades.

Iga omavalitsus otsustab, kuidas tagada, et elanikud biojäätmeid liigiti koguks. Linnades ja alevikes on biojäätmeid mõistlik koguda konteinerisse, mida tühjendab graafiku alusel jäätmevedaja. Eramajades või maapiirkondades võib soovi korral kodusias kompostida.

Tähele tuleb panna, millised nõuded on seadnud omavalitsus kompostimisele. Kui aiapäätmeid võib kompostida ka lahtiselt, siis toidujäätmed vajavad kindlasti kompostrit. Lahtisena meelitavad nad ligi närilisi, linde ja hulkuvaid koduloomi, maapiirkondades kindlasti ka metsloomi,

Jäta meelde!

Biojäätmete hulka käib näiteks riknenud toit, puu- ja köögiviljade koored, liha- ja kalajäätmed, muna- ja pähklakoored, aga ka pehme majapidamisepaber või pabersalvrätid, samuti kohvipaks, paberfiltrid, lõikelilled, ilma potita toataimed.

Loe lisaks: envir.ee/biojaatmed

kes ei peaks elumajade lähedusse tulema. Vastupidiselt arvamusele, et kompostimiseks peab kasutama vaid kindlat tüüpi kalleid kompostreid, võib tegelikult kompostimiseks vajaliku kasti meisterdada ise. Samuti on kauplustes müügil väga erinevas hinnaklassis kompostreid, mistõttu valikuvariante on kindlasti mitmeid. Oluline on aga jälgida, millised nõuded kompostimisele on kehtestanud kohalik omavalitsus.

Ka need ei ole välja mõeldud asjata, vaid eesmärgiga säilitada hügieen ja hoida inimeste tervist.

Kuidas sortida ebamugavuseta?

Levinum müüt biojäätmete liigiti kogumisel on sellega kaasnev lõhn ja täiendava ruumi vajadus köögis. Tegelikult aga ei haise biojäätmed eraldi kogudes rohkem kui segaolmejäätmete seas. Biojäätmeid tuleks koguda lahtises anumades, et õhul oleks juurdepääs, siis ei hakka need ka haisema. Pigem on eraldi kogumine ja sagedasem väljaviimine hügieenilisem. Samuti ei ole vaja kasutada spetsiaalset biojäätmete kogumiskorvi, sobib ka mistahes väiksem kast. Kõige nutikam on kasutuses olev prügikast jaotada sektoriteks, sest jäätmete tekkekogus ei muutu sellest, et asud neid liigiti koguma. ●

KESKKONNAAMET

allkiri.

FOTO: KRISTI VIIK

Karjaküla rühma osalemine projektis „Kasvatame koos kartulit!”

Ise kasvatatud toit muutub järjest populaarsemaks. Lisaks on näpu mulda pistmisel ka stressi ja pingeid leevendav mõju.

KRISTI VIIK
Karjaküla lasteaia õpetaja

Mie rühma olulisemaks eesmärgiks on tervislikud eluviisid. Paljud mudilased on kuulnud, et kasulik on süüa tervislikke toite, on neil veel selles maailmas orienteeruda keeruline. Väikesed lapsed veedavad oma ärkveloleku ajast kaks kommandikku lasteaias,

kus nad peaksid saama võimalikult mitmekesist toitu.

Laste teadlikkuse tõstmiseks on rühmas kasvatatud erinevaid taimakesi varasemalt aknalaual. Eelmisel aastal otsustati osaleda rühmaga Eesti Taimikasvatuse liidu projektis „Kasvatame koos kartulit”. Igasse osalevasse lasteaeda saadeti kasvatuskomplekt kartuli kasvatamiseks, mis koosnes kasvatuskastist, mullast, väetisest, seemnekartulist ‘Tiina’ ja juhendist.

Algselt väikesest mõttest kujunes pikaajaline protsess erinevaid valdkondi läbivatest lõimitud tegvustest nii toas kui õues. Lapsed osalesid nii kevadistes kui sügis-

tes aiatöodes, õpiti käsitlema erinevaid töövahendeid, saadi teadmisi kompostimisest. Valmistati erinevaid toitusid ja maitsesid need – oi kui maitsvalt!

Lisaks täienes õueala istutuskastidega, kuhu saab nüüdsest igal kevadel uusi seemneid külvata, taimi istutada ning nende eest hoolitseda, jälgida nende kasvamist taimeks, kogeda lõhnu, valmistada enda kasvatatud viljadest toitusid. Laste keskonnateadlikkus kasvab, silmaring avaneb tänu isetegemisele, kogemustele ja vahetule kokkupuutele.

Ja kõige olulisem, lapsed on rõõmsad isetegemise kogemustes! ●

Pagula Loometalu kutsub metsajõusaali

23. aprillil algusega kl 12 toimub Lemmaru külas Pagula Loometalus kogukonna talgupäev, kus muudetakse metsatööd lõbusaks ühistegemiseks.

Plaanis on keskkonnasäästlikud metsatööd, mis ei kahjusta pinnast ega linnupesi, arvatakse ära linnulaulu autoreid, nautida saab maasauna võlusid ja talgusuppi.

Oodatud on nii suured kui ka väikesed. Loodusjutte räägivad Pagula talu perenaine Anu Kägu ja metsakaitsja Mati Sepp. Osavõtt on tasuta, ent osalejate arv on piiratud.

“Loometalu” on arendamisel kontseptioon, et rohujuure tasandil loominguliselt

lahendada maaelu väljakutseid, arendades talu ümber kogukonda, kaasates piirkonnas tegutsevaid osapooli ja kasutada olemasolevaid ressursse kestlikult. Päevanfo

ja registreerumine 526 8382, kukulind.ee, anu@kukulind.ee kukulind.ee

ANU KÄGU
KAIRI NIINEPUU- MARK

teerumine Padisel
Jüripäeval
sekkusorient

23.04.2023

Päevakava

- 12.00 kogunemine Padise rahvamaja tagusel platsil
- 12.30 võistluse start
- 14.30 kontrollaeg
- 15.00 autasustamine ja auhindade loosimine

Auhinnafondi eest hoolditsevad head sõbrad:
MOMU, Padise Kastelli Kohvik, Anne Koogikodu,
Trepimäe, Treppoja Sahver, MVWool, Rummu Karjäär,
Peetri Toll, Kloostrimetsa.

Korraldavad Padise klooster ja
Lääne-Harju Spordikeskus.
Küsi lisa: info@padise.ee või 53523215

TASUTA!

Vasalemma
LOSSIKONTSERDID

Kevadised
kõlavärvid

7. MAIL KELL 16:00
VASALEMMA LOSSIS

EVELIN SAMUEL-RANDVERE
JOHAN RANDVERE
MARTEN ALTROV

KONTSERDI EEL JAAK JUSKE AJALOOSTEST MÖISAPÄRANDI TÄHTSUSEST EESTI
AJALOOS
KOSUTUST PAKUB PADISE KASTELLI POP-UP KOHVIK.

PILETID PILETILEVIS JA TUND ENNE KONTSERDI ALGUST KOHAPEAL.

Riigi poolt toetatava õigusnõustamine

Soovime meelde tuletada Eesti elanikele riigi poolt toetatava õigusnõustamise saamise võimalustest ning paluda, et te seda teadmist oma piirkonna inimeste hulgas levitaksite.

Analüüsid näitavad, et nimetatud teenust kasutatakse maapiirkondades pigem vähe, seetõttu saadame omavalitsustele täiendavalt teenust tutvustava kirja, et info kõigi abivajajateni jõuaks ja elanikud võimalustest teadlikud oleksid. Palume allpool olev info võimalusel omavalitsuse veebilehel avaldada ja teavet ka muul sobival viisil enda omavalitsusüksuse inimestele jagada.

Riigi toetatud õigusnõustamise eesmärk on pakkuda abivajajale kiiret, kvaliteetset ja soodsat esmast õiguslast nõustamist. Teenust pakuvad Justiitsministeeriumi lepingulised partnerid.

• **OÜ HUGO** – õigusnõustamine kõigile Eesti elavatele füüsilistele isikutele, kelle taotlusele eelnenud kvartali keskmine

ühe kuu brutosissetulek on kuni 1200 eurot kuus. Erandiks on lapse õigusi puudutavad perekonnaasjad, mille puhul on sissetuleku piirmäär kuni 1700 eurot. Teenuse saamiseks tuleb abivajajal maksta 5 eurot omaosalustasu. Selle eest saab kaks tundi õigusnõu kas kohtumisega, inimese nõusolekul ka videosilla või telefoni teel. Järgnevad kolm tundi õigusnõu on võimalik saada soodushinnaga 45 eurot tunnis. Õigusnõustamist osutatakse väheste eranditega kõigis õigusvaldkondades. Vajadusel abistatakse ka nõuetekohase riigi õigusabi taotluse koostamisel.

Kohtumisega õigusnõustamist osutatakse üle Eesti suuremates linnades: Haapsalus, Jõgeval, Jõhvis, Kuressaares, Kärdlas,

Narvas, Paines, Põlvas, Pärnus, Rakveres, Raplas, Tallinnas, Tartus, Valgas, Viljandis ja Võrus.

OÜ HUGO juristid vastavad õiguslastele küsimustele nii eesti kui vene keeles ka õigusabiportaal Jurist Aitab foorumis.

Täpsem info: <https://hugo.legal/tasuta-ogusabi/>

- **MTÜ Eesti Puuetega Inimeste Koda** – tasuta õigusnõustamine erivajadustega inimestele. <https://epikoda.ee/mida-me-teeme/noustamine/ogusunoustamine>
- **Eesti Pensionäride Ühenduste Liit** – tasuta õigusnõustamine eakatele. <http://www.eakad.ee/tasuta-ogusabi/>

Teenuse kohta täiendavate küsimuste korral võib pöörduda nii meie lepingu-partnerite poole, kes teenust osutavad või saata küsimus aadressil info@just.ee.

Kevadine naistepäev

Kevade saabumine toob meie ellu palju muutusi: loodus ärkab, lume alt piiluvad välja esimesed õied, naised muudavad oma garderoobi ning muutuvad veelgi ilusamaks ja värvilisemaks. Ja nii saabus 8. märtsil see imeline naistepäev.

Sel päeval on kõik naiste jaoks – lilled, laulud, päikesepaiste, kuuvalgus ja muidugi meeste armastus!

Vasalemma Rahvuste Selts korraldas valla naistele suure piduliku kontserdi. Enne kontserdi algust õnnitles vallavanem Jaanus Saat väga soojalt ja südamlikult kõiki naisi pidupäeva puhul. Kontserdil esinesid nii tuntud artistid kui ka uued tulijad: tantsurühm Color Niina Getsi juhatusel, ansambel Böliina Ludmila Jampolskaja juhatusel, Vasalemma kunstikool Svetlana Lõsakova juhatusel, Polina Solovjova laulis

kaunilt ja mängis viiulit, Tatjana Zaborskaja ja Viktor Pušetškin (Vasalemma Rahvuste Selts) esitasid väga naljaka stseeni „8. märts on üks kord aastas“, Retrobänd Küpsed Marjad. Kontserdi lavastas Marina Virroja.

Tormilise aplausi põhjal võib öelda, et publikule meeldis kontsert väga. Kõigile naistele pakuti suupisteid. Korraldati ka väike rahvakunstiilaat. Täname Vasalemma Rahvuste Seltsi eesotsas Jelena Slavinaga järjekordse värvika pidupäeva eest.

TATJANA TODE

RISTI KOGUDUSE TEATED

Armulauaga jumalateenistused
Harju-Ristol
kuu 2. ja 4. pühapäeval kl 13

pühapäev, 23. aprill kl 13 –
jumalateenistus;

pühapäev, 14. mai kl 13 –
jumalateenistus;

pühapäev, 28. mai kl 13 –
nelipüha jumalateenistus,
ristimine ja leerionnistamine.

Jumalateenistustest on väikelastel ja nende vanematel võimalik osa saada ka kiriku käärkambris olevas **LASTETOAS**.

Jumalateenistuste **OTSEÜLEKANDED** on jälgitavad FB/ristikirik ja koguduse kodulehel.

PIIBLIRINGID

Ristol, Tallinna vanalinnas, Nõmmel ja Keilas.

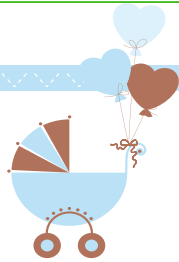
Vt infot FB ja kodulehel.

Võtke julgesti ühendust, kui mõtlete kihlusele, laulusele või laste ristimisele, kui soovite tulla pihile või kui tunnete, et hingele teeks head lihtsalt üks kohtumine ja võimalus rääkida.

TAASKASUTUSKESKUS SÕBRA TUBA
Risti vanas koolimajas
avatud N 11-14 ja L 11-16,

muul ajal kokkuleppel
tel 53448571 (Maarika), 53583632 (Kaja).
Teise ringi riided, kodutarbed.

Õp ANNIKA LAATS, tel 55649 256,
risti@eelk.ee, www.ristikirik.ee

Õnnitleme!

Meie valda sündisid

MARK BONDARCHUK
ADELE KOSTABI
TOMAS MALINAUSKAS
VALENTINA MAKAROV
POLINA PENZA
ROMET LING

ERAKUULUTUSED

Ostame talu 54551152

Otsime elamiskõlblikku talu (Tallinnast max 45min, otse omanikult). Tel 5455 1152

Ostan kokku autosid. Sobivad igas seisukorras. Autode arvelt kustutamine. Järgi tulemine puksiiriga. Telefon 53451955, e-mail autosober@gmail.com

Metsamaapinna ketasadraga ettevalmistamine istutamiseks ja külviks. Tel 53453698 mikk@metsaader.ee

Ostan kasutuseta jäänud seisa-va sõiduki. Sõiduauto, maastur, kaubik. Võib olla rikkega, mitte sõidukorras. Oodatud kõik pakkumised ka nädalavahetusel. Võtan arvelt maha. Järgi tulen puksiiriga. Kohapeal kiire tehing ja vormistamine. Tel 53654085 skampus@online.ee

LIIV, KILLUSTIK, MULD, FREESASFALT veoga. Hea läbi- vus ja manööverdusvõime. Tel. 5079362

Valmistan puidust uksi ja ak- naid. Tel 5308 7220

Katuse-, fassaadi-, üldehitus ja viimistlustööd. Kortermajade renoveerimistööd. Pakume eri- nevaid lahendusi hoonete ja majade ehitusel. 53529476 mehitus@gmail.com

Kuivad küttepuud ja toores küttepuu, tel 518 5323.

Pakume tööd ABITÖÖLISELE väikebusside sisustamise te- hases. Hea kui on eelnevad kogemus ehitus- või remondi- töödes. Asume Keila linna lähedal. Helista ja küsi lisa! +372 5028725

Kauplus PROTTEEN Keilas (Espaki 2. korrusel) võtab tööle klienditeenindaja. Töö graafiku alusel. Soovi korral võta ühen- dust: protten@protten.ee või tel 5331 4922

Fekaalivedu kogumiskaevude tühjendus! Helista ja küsi pak- kumist tel 53 468 430

19. mai kl 10.00–13.30

LÄÄNE-HARJU VALLAVALITSUS

(Paldiski, Rae 38 - 2. korrus)

BRONEERI VERELOOVUTUSEKS AEG www.verekeskus.ee

- ▲ Oled 18-60 aastane
- ▲ Kaalud rohkem kui 50kg
- ▲ Oled terve, puhanud ja söönud